

□ Oulun Päivän ohjelmassa on taasen mahdollottoman paljon hyvää, totta kai, kun sitä ovat olleet tekemässä sekä "virallisen" kaupunkikunnan että yksityisen seuran (Oulu-seuran) edustajat. Tosin minulla tähän kirjoittamiin ryhtyessäni juahti mieleeni kerettiläinen ajatus, joka onneksi on puoli vuotta myöhässä, että nimittäin jos olisi ajoissa tiedostettu, että Oulussa järjestetään niin komea teatteriviikko kuin järjestetään, ja lisäksi annetta kertoa itselle(en), että olumpialaiset ja nimenomaan yleisurheilu ja kaiken lisäksi keski- ym. pitkät (ja pätkät) suomalaismatkat sattuvat juuri syyskuun alkuun, niin ei olisi tarvinnut tänä vuonna Oulun nimikkopäivää ollenkaan.

Oulun Päiväksi valmistuivat sopivasti Oulun "vanhin" talo ja Oulun "nuorin" talo, tosin niin, että vanhan talon ulkokuori vielä odottaa viimeistä "meikkiään" ja uuden talon ympäristö vähän muutakin kuin silausta. Uudella talolla tarkoitan tässä yhteydessä tietenkin Vänmannin kulttuurilinnaketta, teatteria, jonka ympärillä on tehty niin sileää, että ainakin kerran on kauhaistu poikki kaikki sinne vaivalla viedyt uudet puhe- linlangat. Teatteriviikkoon mennessä Vänmannin täytymaasta hyvinkin saattaa tulla Kaarlenaukio(n tapainen), mutta taitaa vielä kestää, ennen kuin nykyisestä "Kallenkujasta" tulee Kaarlen-

Oulu-lehti 3.9.1972

Panu

Oulun "vanhin" ja "nuorin" talo nimittäin

väylä. Sisältä teatterilinnoituksemme totisesti on noin suurinpiirtein tyylikäs ja ilmeisesti erinomaisen käytännöllinen.

Oulun "vanhimmalla" tarkoitetaan Nylanderin-Santaholman taloa, jonka ovet avattiin perjantaina, samalla kun talosta virallisesti tuli Kaarlenholvi. Tästä talosta tulee kyllä ulkonaisestikin tyylikäs. Meissä ulkopuolisissa on varmasti paljon niitä, jotka tänä päivänä ovat yhtä iloisia kuin Lantonkulman, Antellin ja Kaarlenholvin isännät (ja itse "holvissa" tarvitaan varmasti myös emäntiä). Kirjattiinpahan kerran kulttuuriteko! Kaarlenholvin syntymäpäivänä jaettiin myös kirjoitus, joka kertoo, mikä, mistä ja milloin tämä vanha kivi- ja kullatalo oikein on. Useimmat niistä tiedoista onkin esitetty Panun pakinoissa, mutta uuttakin tietoa on tullut ja tulee vieläkin. Joukko vanhoja kauppakirjoja on vasta äskettäin saatu takaisin Ouluun.

Näyttää siltä, että Kaarlenholvi-Santaholman talo on Nylanderin pohjustama jo Abrahamin

aikoina. Abrahamkin oli yksi Nylanteri.

HORTULANSKA

Jäljet johtavat 1800-luvun taitteen tuolle puolelle, mene tiedä niin kauas kuitenkin kuin T. Vaaskivi veikkasi eli 1760:een. Sitä vanhempia taloja jos hakee, niin saapahan hakea, ainakin Oulusta. "Oxenstiernan" talo uuden "Oulun linnan" eli Läänin-vankilan siviilipuolella ainakin osittain, puutaloista Matilan talo kuitenkin kaikitenkin. Vaikka 1740 onkin hieman epävarma, mainitaan se 1784-vuoden kartan selityksissä kuitenkin 1760 olleeksi. Mutta kuka oli "Hortulaanska" eli "Nylanterska", josta Hannu Laakso puhui sotilastalotutustaan?

Oulun vanhoista taloista on tarinaa myös Oulun Päiväksi jaetussa Oulun koulun historiikissa "A se aapisenki avaapi..." (Atte Kalajoki), jossa lopuksi kerrotaan myös Oulun vanhimmista vielä olevista koulutaloista. Selviää,

paisi että monet kaupungin vanhimmista rakennuksista ovat nimenomaan koulutaloja, monissa vanhimmista rakennuksista jossain vaiheessa on asustanut jokin koulu, usein kaksi tai monta. Pokkitörmän lyseon vanhin puoli on valmistunut 1831, mutta talona on sitä hieman vanhempi Kajaanintullin vanha puoli, "Fattihuusi", jossa on ehtinyt olla musterien koulu, pientenlastenkoulu, "mankkain koulu" ja kansakoulu, nämä nyt ainakin. Ikää lie myös Heinätorin pikkupuolella, siinä Kirkkokadun puolella, joka aikakirjoissa mainitaan Maneesin kartanoksi, fiskaalin pirtiksi ja hollituvaksi. Siinä hollitupa (majapaikka), siitä rantaan Hollihaka (hevoslaidun). Siinä sitten Heinätorin ensimmäiset kansakoululuokat. Polliisilaitos ilman muuta on vanha koulutalo, ensin sekä kaupakoulu että "tevollisuuskoulu", sitten kauppakoulu pitkään, opistokin kauan ja lopuksi itse yliopisto. Toppeliuksen taloon, Torikatu 16, liittyy varsinaisen ruotsalaisen koulun alkuhistoria, siinäpä Privatskolanin "mellanskuulan" Fruntimmerskolanin alku viimeksimainitun nimisenä 1859—69.

Tällaista. Uudestakin koulusta jaettiin Oulun päiväksi tietoutta otsikoin "Oulun koulut nyt ja tulevaisuudessa" (koulutoimenjohtaja Timo Urponen). Sietää tutustua!